

Betum

d'Alberto Ramos

III Laboratorio de Escritura Teatral
Fundación SGAE

alberto.ramos@gmail.com
661 707 761

octubre 2015
(versió en català: novembre 2016)

Aquest text està sota una llicència Creative Commons
de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

Gràcies als savis consells del Consell de Savis (Pere Riera, Paco Bezerra, Zo Brinviyer, Arturo Echavarren, Fernando Epelde i Iñigo Guardamino).
Gràcies a Marta Corral.

Aquest monòleg mescla realitat amb ficció. Els contes boiximans, per exemple, són reals. Els noms de !Kwabba-an, !Hun!hun i ≠Kasin també ho són, però pertanyen a altres persones.

El Sol calienta, porque es el Sobaco-del-Sol. Bajo el Sol la gente bebe. Le entra sed, y por eso bebe. Bajo la Luna la gente enciende una hoguera. También duerme, porque la Luna brilla en la noche. En la noche, la Luna recorre el cielo. Cuando el Sol calienta, la gente dispara sobre las gacelas, les da caza. Toda la tierra está iluminada, en todas partes hay luz, toda la gente caza.

(“Cómo creó Mantis el primer eland”, narrado por ||Kabbo y Diä!kwain)

La niña que creó las estrellas. Relatos orales de los bosquimanos |xam
Selección, traducción y prólogo de José Manuel de Prada-Samper

Tantas veces me mataron,
tantas veces me morí,
sin embargo estoy aquí
resucitando.

María Elena Walsh, “Como la cigarra”

PERSONATGE

El Negre.

Al centre, cobert per un llençol, hi ha un objecte de poc més d'un metre d'alçària. Al davant, com custodiant-lo, s'hi troba un monjo benedictí amb una escombria feta de branques. Tot en ell és negre: l'hàbit, la pell, fins i tot el nom.

EL NEGRE

La Lluna és una sandàlia.

El Negre deixa l'escombria al terra. Es treu una sandàlia i apunta amb ella cap al seu públic.

La Lluna és una sandàlia. És una sandàlia de Mantis.

Totes les coses de Mantis tenen vida pròpia. Les fletxes, el carcaix, l'arc, la corda de l'arc. El bastó, el mantell, el mandil. Totes les coses de Mantis tenen vida pròpia i tenen el do de la paraula. També les sandàlies. Mantis parla amb les seves sandàlies i les sandàlies li responen. Una nit, Mantis llança una de les sandàlies enlaire, cap al cel. La sandàlia es transforma en la Lluna. I la Lluna parla perquè és una sandàlia de Mantis.

Llança la sandàlia enlaire.

La Lluna parla amb Llebre. Llebre és un home. Llebre està trist i plora perquè ha mort la seva mare. La Lluna li diu que no ha de plorar, ja que la seva mare tornarà a la vida. Llebre li respon que continuarà plorant perquè sa mare ha mort per sempre. La Lluna s'enfada. No li agrada que li duguin la contrària. La Lluna està tan enfadada que maleeix Llebre i el converteix en una llebre.

Es treu l'altra sandàlia. Simula colpejar-se la cara amb ella. Tot seguit, es pessiga el llavi superior, donant-li forma leporina.

La Lluna continua tan enfadada que maleeix tots els homes: “Ara ja no tornareu a la

vida després de morts. A partir d'ara, quan un home mori, morirà per sempre.” Això diu la Lluna.

Això diu el conte de Llebre i la Lluna. Diu que Llebre va fer enfadar la Lluna i per això la Lluna va maleir tots els homes. Per això tots els homes no poden tornar a la vida després de morir. Això diu el conte.

Però jo sí que vaig tornar a la vida.

Per què? No ho sé. El conte no ho explica.

Una vegada vaig ser mort, i vaig tornar a la vida. Com l'estruç. L'estruç, igual que la Lluna, pot ressuscitar. Potser jo sóc un estruç.

Estira el coll, s'arromanga la falda de l'hàbit i fa unes passes, tot imitant la manera de caminar d'un estruç.

Jo no sóc un estruç.

Jo sóc un home.

Es treu l'hàbit i el deixa estès per terra, al costat de l'escombra. Ara només porta un tapall.

L'hàbit no fa el monjo.

Torna a agafar l'escombra. Amb un gest ràpid, li arrenca el feix de branques, deixant al descobert la punta d'una llança.

Branda l'arma, i l'apunta cap al seu públic.

Jo no sóc Sant Martí de Porres.

Jo sóc san... o boiximà. San o boiximà, com us vingui més de gust.

Jo sóc un san, un boiximà, mort.

Deixa d'apuntar el públic, però continua aferrant la llança amb fermesa.

Mort i dues vegades enterrat. La primera vegada va ser l'any 1830, a la regió sud-

africana del desert del Kalahari. La segona vegada va ser l'any 2000, a Botswana. Entre tots dos enterraments em van succeir molts contes. Alguns dels contes són coneguts. Els van narrar els diaris. Els van narrar els telenotícies. Però potser vosaltres no els coneixeu. Vosaltres porteu molt de temps enclaustrats i potser no coneixeu aquests contes.

El primer d'aquests contes s'inicia amb la meva mort. Jo era un caçador. Tenia una esposa, la !Kwabba-an. Tenia un fill acabat de néixer, en !Hun!hun. Tenia un germà, en ≠Kasin. Abans de morir, li vaig demanar a en ≠Kasin que tingués cura de la !Kwanna-an i d'en !Hun!hun. Jo era un caçador, i una pulmonia em va caçar a mi. La meva família em va donar sepultura. El meu germà, els meus cosins, els meus cunyats i el meu sogre em van enterrar. I, després, dos germans em van desenterrar. No eren germans meus. Eren germans entre si. Es deien Jules Verreaux i Édouard Verreaux i eren europeus, de França. Ells em van exhumar la nit següent al meu enterrament. Després em van dissecar.

Em van dissecar com si fos un trofeu de caça. Però el caçador era jo, no ells. Ells eren com el Koro-twiten. El Koro-twiten és un ocellet capaç de volar sobre els nius de tèrmits i capbussar-s'hi per despullar-los de les seves larves. És una habilitat antiga: abans de ser un ocell el Koro-twiten era un home. Un home que volava i robava larves de tèrmit. Fins que Mantis el va castigar i el va convertir en un ocellet.

Fa veure que vola.

Els germans Verreaux no volaven, però em van arrabassar a la terra com si fos una larva. I després em van dissecar. Em van extreure les entranyes amb la mateixa destresa amb què el Koro-twiten treu les larves del termiter. També em van arrencar els ulls. Com un corb. El corb és un altre ocell.

Com que no tenia ulls no podia veure el que m'havien fet. Sé que van reemplaçar la meva espina dorsal per unes barres d'acer. Sé que em van travessar les espatlles amb una barra de fusta, com si fos un penja-robes. Sé que em van substituir els òrgans i els músculs per un munt de palla. Com un espantaocells. Com un espantaocells de pa sucat amb oli, incapaç d'espantar aquells germans.

Sé que també em van adobar la pell, com si volguessin utilitzar-la per a confeccionar

sabates. Van emprar arsènic, un verí que, tot i ser mortífer, no em podia fer cap mal. Perquè ja era mort. Tot això ho sé per una autòpsia que em van practicar, ara fa vint anys. Va ser l'any...

Me n'oblidava.

Toca la punta de la llança.

Verí. No és arsènic, però també és mortífer. I tampoc em pot fer cap mal. Perquè continuo mort.

Torna a amenaçar l'auditori amb la llança.

Aquell parell de corbs va empastifar-me tota la pell amb betum. Com una sabata. Això no ho sé per l'autòpsia. Això ho sé perquè en aquell moment de la dissecció ja tenia uns ulls nous. Eren de vidre, però a mi ja em servien. Diuen que quan t'han amputat un braç, o una cama, el sents com si encara hi fos. A mi m'havien amputat els ulls i els havien substituït per uns ulls de vidre. Però jo els sentia. Els sentia com si fossin els meus ulls de tota la vida.

A partir d'aquí, el meu record es torna una mica borrós. Havia passat tota la vida al desert del Kalahari. Havia passat tota la vida entre arbustos, roques, antílops, suricates, mangostes... Cada cosa tenia un nom. Hi havia passat tota la vida, i la vida va passar. I aleshores vaig viatjar cap a la llum.

Cap a la Ciutat de la Llum, que és com diuen a París. De sobte, els meus ulls de vidre van veure coses sense nom. Tenien un nom, però jo el desconeixia. És molt difícil recordar quelcom si no saps com es diu. Ara ho sé: bulevard, basílica, aparador, taxidèrmia. Ara sóc capaç de recordar. Però una boira cobreix els meus primers anys a Europa, com si el mantell de Mantis m'hagués velat la memòria.

Recordo quan vaig arribar a Barcelona. D'això sí que me'n recordo. Més noms: Francesc, Darder, doctor, veterinari, col·leccionista. El doctor Darder va fundar el Parc Zoològic de Barcelona i el Museu Darder d'Història Natural de Banyoles. Vaig tenir sort. Imagineu-vos que m'haguessin exposat al Parc Zoològic. On m'haurien col·locat? Amb les gaseles? Amb les girafes? Amb els lleons? O fent companyia al Floquet de

Neu?

Floquet de Neu, el goril·la blanc. M'hauria agradat coneixe'l. Ara és tard. Per què no el van dissecar?

Vaig tenir sort.

El doctor Darder tenia una afició: col·leccionava cranis. Eren cranis de diferents races. Lapons, patagons, russos... Boiximans. Però el doctor Darder tenia altres plans per a mi. Primer de tot em va passejar per Barcelona. El 1888, Barcelona era la Ciutat dels Prodigis. I jo era un d'aquests prodigis.

Però el meu destí no era a Barcelona.

El meu destí era a Banyoles.

L'any 1916, el doctor Darder funda el Museu Darder d'Història Natural de la ciutat de Banyoles. Dos anys més tard el mossega una serp.

No el dissequen.

Silenci respectuós.

Així s'acaba el primer conte. Com que el meu record és borrós, el conte té llacunes.

El següent conte té un llac.

L'estany de Banyoles és el llac natural més gran de Catalunya. També és un dels símbols de la ciutat de Banyoles. L'altre símbol...

Jo no sóc un símbol.

Jo sóc un home.

Si em punxeu, no sagno?

No, no sagno.

Però segueixo sent un home. Un home que durant molt de temps va estar al Museu Darder d'Història Natural de Banyoles. Tenia una sala només per a mi: la Sala de l'Home. L'Home era jo. Jo era l'únic home dissecat d'aquell museu. Hi havia molts animals exòtics: aus, lleons, un caiman, un ai-ai de Madagascar...

Obre molt els ulls, com si volgués imitar aquest primat.

Jo no sóc un animal exòtic.

Jo sóc un home. Exòtic. Massa exòtic per a alguns. ¿Sabeu que em van posar una faldilla perquè el tapall els semblava impúdic? Una faldilla.

L'home de la creu no porta cap faldilla. No ho trobeu impúdic?

S'arronsa d'espatlles.

Em aquest país, fa cent anys, un boiximà amb tapall era quelcom impúdic. Fa vint anys, no.

Fa vint anys l'impúdic era un boiximà dissecat. Si en comptes de boiximà hagués estat... bolxevic, no s'haurien escandalitzat. Però a les mòmies bolxevics no els unten la cara amb betum. Tampoc no esperen cent seixanta anys per a practicar-los una autòpsia.

Crec que ja us n'he parlat, de l'autòpsia. Va ser fa vint anys. En el fons, no era tan diferent a allò que em van fer els germans Verreaux. Tan sols que ara hi havia més persones. Nou. Nou forenses. I per què? Per esbrinar la causa de la meva mort. Si m'ho haguessin demanat els hi hauria dit. Però sembla que volien saber més coses. Com la raça. Això també m'ho podien haver demanat.

Pulmonia.

Boiximà.

Pulmonia, boiximà. Jo els hi hauria dit si m'ho haguessin demanat. No hauria utilitzat les mateixes paraules. Pulmonia, boiximà. Son paraules tècniques. Però tant se val, tampoc no m'haurien prestat atenció. La gent no escolta els morts. Vosaltres sí, vosaltres m'escolteu. Oi que m'escolteu?

Torna a brandar la llança en direcció als espectadors.

No vull fer-vos cap mal. Només vull que m'escolteu.

Silenci.

La gent no escolta els morts. La gent no veu els morts.

Quan mors et tornes invisible. Després de gairebé un segle, la gent s'oblida que hi ha un boiximà dissecat al museu de Banyoles. Saben que hi és, com també saben que hi ha

un caiman i un ai-ai.

Els seus ulls tornen a imitar la mirada de l'ai-ai.

Els ulls. Els ulls s'acostumen a no veure't. Fins que comença el murmuri.

Bufa imitant la remor del vent.

Al començament era una brisa lleugera. A poc a poc, la brisa va anar esdevenint un vent més intens. No era la tramuntana, era un vent del sud. Aquell vent em va aixecar la faldilla, i de sobte va arribar l'escàndol. Aquells que ja no s'haurien escandalitzat per veure un tapall es van adonar que el caçador estava despullat. Pitjor que despullat: dissecat.

Era el 1991. Faltava menys d'un any perquè Barcelona albergués uns Jocs Olímpics. Banyoles no és Barcelona, però té un estany. A l'estany s'hi havien de disputar les proves de rem. Banyoles estava al punt de mira de molta gent. Els ulls d'aquella gent encara no s'havien acostumat a no veure'm. Els ulls d'aquella gent van veure un negre dissecat exposat en un museu.

I va esclatar el vendaval.

Van arribar els Jocs Olímpics. Els remers van venir, van remar, alguns van vèncer. I se'n van anar. Jo m'hi vaig quedar. Però el vendaval continuava *desatado y bien desatado*. El director general de la UNESCO, Federico Mayor Zaragoza, i el de l'ONU, Kofi Annan, van mostrar un interès personal en la meva persona. No, en la meva ossamenta. Si haguessin tingut cap interès en la meva persona s'haurien entrevistat amb mi, no amb l'alcalde.

Vaig ser expulsat del museu una nit de setembre de l'any 2000. Però no va ser d'un dia a l'altre. El 7 de març del 1997, la Sala de l'Home s'havia tancat al públic. I a mi m'havien tancat a l'interior. Durant tres anys i mig havia restat en arrest domiciliari. Havia restat arrestat. Amagat. Amagat com un drap brut.

Aparta amb el peu l'hàbit de monjo, i el comença a xutar fins a col·locar-lo rere l'objecte tapat amb el llençol.

I per què? Perquè volien evitar la polèmica.

No va funcionar. Pots amagar el cap, però la polèmica no desapareix. Com l'estruç. L'estruç pot morir, però després ressuscita. Igual que la Lluna. Igual que jo. I la polèmica va ressuscitar.

Una nit de setembre de l'any 2000 em van expulsar definitivament del museu. De Banyoles. De Catalunya. D'Espanya. D'Europa.

I jo me'n vaig alegrar.

Després d'un segle llarg de sedentarisme, em moria per regressar a la vida nòmada. El meu cos em demanava marxa. Em demanava marxar. Necessitava moure l'esquelet.

Per fi viatjaria.

Per fir tornaria a l'Àfrica.

Per fir me n'aniria... fins a la sepultura i més enllà.

D'acord, la idea no em feia massa gràcia. Ja m'havien sepultat una vegada, i no em venia gens de gust repetir l'experiència. Tanmateix, la simple perspectiva de viatjar fins a la terra que m'havia vist néixer (i morir) em resultava irresistible. Enyorava el viatge. Encara que fos un viatge al cementiri, com els elefants.

De totes maneres, això quina importància tenia? Quina importància tenia el que jo volgués o deixés de voler? A mi ningú no m'havia demanat l'opinió. A mi ningú no m'havia demanat en cap moment si volia quedar-me al museu o m'estimava més tornar a la meva terra. Quedar-m'hi o marxar: aquesta és la qüestió.

Silenci.

El 5 d'octubre de l'any 2000 em van inhumar per segona vegada. Va ser al parc Tsholofelo de Gaborone, a Botswana. Amb tots els honors d'un cap de tribu, o d'un cap d'Estat, i seguint el ritu cristià.

Germans, us he de fer una confessió.

S'agenolla, com si fos davant un confessionalari.

No estic batejat. No estic batejat, i tot i així he tingut un enterrament cristià. Això

m'ho haurien de convalidar per anar al vostre cel, oi? Al vostre cel cristià.

D'improvís, aixeca un genoll i esgrimeix la llança en direcció al públic.

Al cel cristià, s'hi pot caçar? Hi ha gaseles? Hi ha antílops?

Sóc caçador. Caço gaseles. Caso antílops. No caço monjos benedictins. Però si no em deixeu cap altra opció, faré servir la llança. Si no em deixeu cap altra opció.

Relaxa el gest.

Per sort, això no va succeir. No vaig anar al cel cristià. Com he dit, no estic batejat. Potser per això em vaig quedar a terra. Potser per això em vaig quedar sota terra.

Fins que me'n vaig cansar.

Puc restar palplantat durant un segle en un museu de Banyoles, però sóc incapaç de romandre un sol dia sota terra. De seguida em vaig cansar, però vaig decidir esperar. Què esperava? A qui esperava? No ho sé. Potser a un lladre de tombes. No hagués estat la primera vegada.

Però no va venir ningú.

Els germans Verreaux ja devien portar molt de temps enterrats. I si ells no s'exhumaven a si mateixos, era evident que no profanarien la meva tomba.

Silenci.

La vaig profanar jo.

Jo vaig profanar la meva pròpia tomba cristiana. Espero que em perdoneu. Ho heu d'entendre: el vostre cel no m'hi volia, i no em podia quedar sota terra pels segles dels segles.

No va ser una tasca fàcil. A més, no em trobava en plena forma. Però disposava de tot el temps del món, i al final ho vaig aconseguir. Vaig aconseguir desenterrar-me. Vaig sortir per un forat al terra, i el primer que vaig veure va ser un forat al cel.

No era un forat.

La Lluna m'observava. La Lluna m'observava en silenci, però jo sabia el que deia.

Deia: “D'on has sortit, tu?”

De sota terra.

I la Lluna continuava interrogant-me en silenci: “I què hi feies, sota terra?”

M'havien enterrat. Per això he sortit de sota terra.

I la silenciosa Lluna preguntava: “Per què t'havien enterrat?”

Perquè era mort. Perquè una vegada vaig ser mort.

Això vaig dir. I llavors vaig ser jo qui va formular una pregunta: Per què he tornat de la mort?

Silenci.

El silenci de la Lluna no em va respondre.

Silenci.

Aviat vaig comprendre que no aniria gaire lluny. Havia sortir de la tomba, sí. I ara què?

Hi ha una cosa que no us he explicat. Us l'explico ara.

Abans d'embarcar-me de tornada a l'Àfrica, em van treure la pell. No era res més que una potinga amb molt de betum i poca epidermis, però era la meva pell. I m'havien despullat d'ella. També m'havien confiscat la llança, la faldilla i els implants dels Verreaux.

Potser van pensar que aquelles peces no formaven part de mi.

Potser van pensar que aquelles peces no *eren* jo.

Potser tenien raó.

Però sabeu què? Després de tant de temps, havia arribat a sentir afecte per la meva espinada d'acer i els meus ulls de vidre. Per no parlar de la pell. Què se n'havia fet, de la meva pell? Ja us he dit que no em trobava en plena forma.

I era una llàstima. Una llàstima i un contratemps. Però no havia sobreviscut a la meva mort i dos sepelis per, tot d'una, acabar rendint-me.

Així que vaig fer el cor fort i vaig encetar la feina.

Alguna vegada heu intentat autodissecar-vos? Jo ho he experimentat en pell pròpia, i

puc dir-vos que és molt difícil. És molt més difícil que profanar una tomba des de dins.

Va ser molt difícil, però tinc una virtut: sóc observador. I tinc una altra virtut: sóc pacient. Observació i paciència són virtuts cardinals en un caçador, i gràcies a elles vaig aconseguir emular la meva primera dissecció.

Recordava fil per randa el treball dels Verreaux. Així que vaig posar fil a l'agulla, i vaig escometre la taxidèrmia. Em vaig haver de procurar una barra d'acer, i unes boles de vidre i...

Vet aquí el resultat.

No vaig quedar tan malament, per ser el primer cop.

Podeu tocar. No patiu, que no em trencaré.

S'acosta a la primera fila d'espectadors perquè el toquin, però en cap moment deixa d'apuntar-los amb la llança.

S'allunya unes passes.

Com us he dit, la meva segona tomba era en un parc de Gaborone. A Botswana. Què hi pintava jo, a Botswana? D'acord, va ser tot un detall que m'enterressin amb tots els honors d'un cap de tribu, o d'un cap de Govern. No ho nego: va ser un detall molt bonic. I molt cristià.

Però havia de ser a Gaborone? No se m'hi havia perdut res, a Gaborone.

La meva segona tomba era a cinc-cents quaranta quilòmetres de la primera. Cinc-cents quaranta quilòmetres és, perquè us en feu una idea, la distància que separa aquest lloc de la Catedral de Burgos. És una distància considerable. Sé el que em dic: jo mateix la vaig recórrer. Jo mateix vaig recórrer a peu el llarg camí entre la tomba de Gaborone i la tomba del Kalahari sud-africà.

Cinc-cents quaranta quilòmetres.

Cent onze hores caminant.

No em queixo pas. Tant és que m'haguessin enterrat a Botswana o a Sud-àfrica. A qui l'importa? A vosaltres us importa? No, no us importa. A ningú no li importa. A mi tampoc no m'importa.

Perquè sóc nòmada.

Perquè sóc nòmada i no em feia res caminar cinc-cents quaranta quilòmetres fins a la

meva primera tomba. I no em feia res perquè ho havia de fer.

Per què ho havia de fer? No ho sé.

Potser hi esperava trobar la !Kwabba-an, la meva esposa.

Potser hi esperava trobar en !Hun!hun, el meu fill.

Potser hi esperava trobar en ≠Kasin, el meu germà.

Potser hi esperava trobar la meva tribu.

Silenci.

No hi vaig trobar la !Kwabba-an. No hi vaig trobar en !Hun!hun. No hi vaig trobar en ≠Kasin. No hi vaig trobar ningú.

Què esperava? Esperava que m'estiguessin esperant? Havien passat gairebé dos segles. Ningú no espera tant de temps, ni tan sols un caçador. Es devien haver cansat d'esperar i havien sortit a buscar-me. Devien haver sortit a buscar-me fora del Kalahari. Fora de l'Àfrica. Fora del món.

Són nòmades.

Mira el sostre. O miraria el sostre, si no hagués tancat els ulls.

Quan torna a obrir-los, la seva mirada es dirigeix endavant.

O potser no. Potser només m'hi van esperar durant quinze anys. Vint anys, amb sort.

El 1847, els colons europeus van decidir que les nostres terres passarien a formar part del Cap. Les nostres terres, les terres dels boiximans, van esdevenir pastura per les ovelles merines i d'altres espècies ramaderes. També van ser pastura de la mort, la destrucció, l'extermini.

Silenci.

Hi ha un altre conte. El conte d'una tribu que havia d'abandonar el seu poble. Havien d'abandonar-lo, i no podien mirar enrere, perquè així ho havia decidit un déu. Però una dona va mirar enrere. Una dona va desobeir el déu i va mirar enrere. Va mirar el seu poble, va mirar el poble que acabava d'abandonar.

Com a càstig per haver-lo desobeït, el déu va convertir la dóna en una estàtua de sal. Això diu el conte. No és un conte boiximà, i de segur que el coneixeu. Per què us l'explico?

Us l'explico perquè jo vaig marxar d'allà. Vaig marxar i no vaig mirar enrere. Però no per por de convertir-me en una estàtua de sal. Al cap i a la fi, ¿quina diferència hi pot haver, entre ser una estàtua de betum i ser una estàtua de sal? Només canvia el color.

No vaig mirar enrere perquè allà enrere no hi havia res per mirar. Hi havia els matolls, hi havia les roques, hi havia el camí. Però ja no hi era el meu poble. El meu poble és la meva gent. El meu poble és la meva esposa, el meu fill, el meu germà, el meu sogre, els meus cosins, els meus cunyats. Allò no era el meu poble. Allò eren els matolls, les roques, el camí.

Camina per l'escenari, en cercles. Sempre mirant endavant.

No vaig mirar enrere.

Durant cent onze hores no vaig mirar enrere.

Al llarg de cinc-cents quaranta quilòmetres no vaig mirar enrere.

Vaig mirar enrere al quilòmetre cinc-cents quaranta-u.

Havia passat de llarg.

Havia volgut desfer el camí entre la segona tomba i la primera. Havia volgut caminar de tornada a la segona tomba. Havia volgut tornar a Botswana, el lloc on havia estat enterrat amb tots els honors d'un cap de tribu, o d'un cap de les Forces Armades. I hi havia tornat. Havia tornat a Botswana. Havia tornat a Gaborone. Havia mirat enrere. Al quilòmetre cinc-cents quaranta-u havia mirat enrere.

I vaig tornar enrere. Vaig tornar al quilòmetre cinc-cents quaranta, on hauria d'haver estat. I no hi era. No hi havia cap tomba.

Hi havia nens. Nens que jugaven a futbol. Com podia ser? Com podia ser que el meu anar enrere hagués anat tan errat? Com podia ser que un caçador com jo s'hagués equivocat d'aquella manera?

Les estrelles m'havien enganyat. Era l'única explicació. Les estrelles, o Mantis l'entabanador, havien decidit fer-me una mala passada.

Mai no m'havia trobat tan perdut. Ni quan estava sepultat sota terra, ni tan sols

llavors, m'havia trobat tan perdut. Perquè sabia que damunt la terra hi havia el cel (no em refereixo al vostre cel cristià), i sabia que al cel hi havia la Lluna. Però ara estava perdut. Estava perdut del tot.

Aleshores la vaig veure.

La vaig veure en un dels angles del camp de futbol. No era un camp professional. Era un camp de futbol improvisat. Tot era improvisat: la pilota, els punts de penal, les porteries (quatre maons)... i els quatre angles. Tres dels angles estaven senyalats amb pedres. El quart estava senyalat amb pedres, restes d'escombraries, una cadena trencada i un cartell metàl·lic. Al cartell s'hi podien llegir dues paraules, camuflades per l'òxid: "El Negro".

La meva tomba era un córner.

Aquell córner no era la meva tomba.

Ja no. Perquè jo tornava a ser un caçador. Un caçador que conservava intacta la seva capacitat d'orientació. També conservava altres coses: com la meva llança. Era una llança nova, és clar, però l'havia fabricat amb les meves mans. I era meva. I pensava fer-la servir.

Penso fer-la servir.

Torna a la posició d'atac.

Si algú es mou, penso fer-la servir.

Si us plau, germans, no em feu cometre un acte del qual em pugui penedir. Perquè me'n penediré, i m'haureu de perdonar els pecats.

Oi que sí? Oi que em concedireu l'absolució?

O no. Potser no. Perquè no estic batejat. Si no estic batejat, potser no em podreu absoldre.

Però no em fa res. Si he de caçar un monjo, me'n penediré. Me'n penediré de veritat, encara que el meu penediment no serveixi de res. Serà un penediment sincer i desinteressat. Serà un penediment inútil, i per tant valuós.

Així que, si us plau, no provoqueu el meu penediment sincer.

Abaixa l'arma.

Per on anava?

Anava per Gaborone. Anava per Botswana.

Què havia de fer, si no?

Era caçador. La meva pàtria, l'única pàtria que em quedava, era la caça. I Botswana era un lloc tan bo com qualsevol altre.

La primera presa va ser un eland. Coneixeu l'eland? És el més gran de tots els antílops. En un altre temps havia estat una sandàlia, igual que la Lluna. Havia pertanyut a |Kwamman-a, el gendre de Mantis. Un dia Mantis li'n va furtrar, li va furtrar la sandàlia, i la va submergir en una tolla. La sandàlia es va convertir en l'eland.

Mantis anava a la tolla, d'amagat, per veure l'eland. Cada dia l'alimentava amb mel, i l'eland va créixer fins a convertir-se en el més gran de tots els antílops. Un dia | Kwamman-a, el gendre de Mantis, va anar a la tolla. Allà va veure l'eland, va saber que era la seva sandàlia, i li va disparar una fletxa. L'eland va fugir, ferit de mort.

Ja era mort quan Mantis el va trobar. Uns suricates l'estaven esquarterant. El suricata és una mena de mangosta. Els suricates van veure Mantis i el van fer presoner. Per poder escapar, Mantis va rebentar la bufeta de l'eland. La bufeta era plena de la fel de l'eland. En rebentar, la fel es va escampar i ho va cobrir tot de fosc. Va ser aleshores quan Mantis va llançar la seva pròpia sandàlia enlaire, i va crear la Lluna.

Tots els contes són trossos del mateix conte. Com bocins de carn que són part del mateix eland. L'eland és el més gran de tots els antílops, i la seva carn és abundant.

Jo en vaig caçar un. Jo vaig caçar un eland, com va fer |Kwamman-a, i el vaig esquarterar, com van fer els suricates del conte.

No me'l vaig menjar. No tenia estómac. No tinc estómac.

L'eland va ser la primera presa.

La segona presa vaig ser jo.

Silenci.

Es tira a terra, com abatut per una arma de foc.

Un tret. Un tret de foc. És el primer que recordo.

També recordo el vidre dels meus ulls entelant-se pel dolor.

I recordo una ombra. L'ombra d'un home que s'acosta i em diu...

Es posa dempeus.

“Lo siento mucho. Me he equivocado. No volverá a ocurrir.”

Això em va dir, i es va allunyar ranquejant. Com si el tret l'hagués rebut ell i no pas jo.

“No volverá a ocurrir.”

No, i tant que no. No tornaria a ocórrer perquè acabava de prendre una decisió: regressaria a Banyoles.

A Banyoles no em dispararien com a un animal. A Banyoles no farien serveis de córner sobre la meva tomba. A Banyoles no farien res d'això.

A Banyoles m'estimaven.

Sabeu que van arribar a aplegar més de set mil signatures per evitar la meva expulsió del museu? Això van fer: van aplegar més de set mil signatures perquè no m'enviessin a Botswana. Més de set mil signatures.

La campanya de firmes tenia un eslògan: “Queda't!”

“Queda't!”

Diuen que no sabem valorar les coses fins que les hem perdut, o fins que estem a punt de perdre-les. Mai no ho havia entès. A la meva tribu valorem les coses de la mateixa manera quan les tenim que quan les hem perdut. Potser és perquè en realitat no *tenim*. No tenim la mateixa noció de pertinença que vosaltres.

Jo estimava la !Kwabba-an mentre era la meva esposa, i l'he estimat després de perdre-la. Quan la meva esposa va enviduar, jo la vaig continuar estimant. La continuo estimant. I l'estimo igual. Per això mai no havia entès aquesta frase. Per això em va sorprendre que de sobte més de set mil persones mostressin tant d'interès perquè em quedés a Banyoles.

I no era cap interès material. Banyoles tenia altres atractius: l'estany, el poblat neolític, fins i tot el Museu Darder. Encara que jo no hi fos, el museu continuava sent un indret digne de visitar: amb les seves aus, amb els seus lleons, amb el seu caiman i amb el seu ai-ai.

Banyoles és el Municipi Espanyol On Millor S'hi Viu. Ho diu un estudi de la

Universitat d'Oviedo.

Els banyolins tenien molts motius per sentir-se orgullosos de la seva ciutat.

Aleshores, d'on havia sortit aquella estima tan sobtada? No ho entenia.

No ho vaig entendre fins a molt més tard: m'estimaven perquè estaven a punt de perdre'm. Això ho vaig comprendre a onze mil quilòmetres de Banyoles, mentre em recuperava del tret.

Havia estat un tret terrible. Em podria haver matat. Podria haver matat un elefant. Però si una mort per pulmonia i dos enterraments no havien acabat amb mi, ben poca cosa podia fer-me un tret.

De sobte vaig comprendre que jo també els estimava. I ho vaig comprendre perquè els havia perdut. Va ser llavors quan vaig decidir recuperar-los. Va ser llavors quan vaig decidir tornar a l'únic lloc on encara hi havia gent que m'estimava. I a qui jo estimava.

Silenci.

Deu mil cinc-cents noranta quilòmetres. És la distància que separa Gaborone de l'estret de Gibraltar. És una distància, perquè us en feu una idea, com d'aquí a Lima.

Durant les dues mil cent onze hores de camí, vaig sospesar diferents opcions per entrar a Europa. Embarcar-me en una pastera. Saltar la tanca de Ceuta. Saltar la tanca de Melilla. Ocultar-me en una maleta. Amagar-me en el tren d'aterratge d'un avió. Comprar-li un visat a l'ambaixador d'Espanya al Congo pel mòdic preu de quatre mil euros. O una opció més realista: separar les aigües, com dicta la vostra tradició.

Obre els braços com Charlton Heston davant el Mar Roig.

No us vull avorrir amb la història del meu retorn a Banyoles. Només us diré que va ser difícil. Va ser difícil i va ser dur.

M'havien tret de Banyoles de nit, anys enrere, i vaig tornar de nit. Tota la ciutat dormia, com si els hagués embuixat el porc espí.

Això fa el porc espí. Quan s'apropa al seu cau, el porc espí fa que els caçadors es quedin adormits. D'aquesta manera pot regressar al cau sense que els caçadors se n'adonin.

Però el cau estava tancat. El Museu Darder estava tancat.

A trenc d'alba, el museu continuava tancat.

Els banyolins van començar a despertar-se, però la porta continuava tancada.

L'havien tancat per sempre? Em fa vergonya admetre-ho, però una part de mi va sentir orgull. Ho confesso, germans: vaig sentir orgull en imaginar que el museu no havia pogut sobreposar-se a la meva absència.

Anava errat. Durant uns anys el museu havia restat tancat, però l'havien tornat a obrir. Tot i que això jo no ho sabia. No ho sabia perquè aquell matí, en aquell moment, estava tancat.

Vaig decidir preguntar-li a un veí.

S'adreça a un transeüint invisible.

Bon dia. El museu...?

Comença a anar d'una banda a una altra, fent batzegades.

Dispensi, senyora. Voldria saber...

Sap si el museu...?

Hola... Adéu.

Tu no ets...?

Si us plau...

Te'n recordes de mi, oi? Abans duia una faldilla.

M'agradaria...

He tornat.

Un moment. No te'n vagis. Queda't!

“Queda't!” La campanya de “Queda't!”, te'n recordes? Vàreu aplegar més de set mil firmes. Més de set mil...

Es queda quiet. Vençut.

Ja sóc aquí.

Silenci.

El Museu Darder estava tancat perquè era dimarts, i els dimarts el Museu Darder estava tancat. Això ho vaig descobrir tot sol, sense l'ajut de ningú.

Ningú no em va ajudar.

Ningú no es recordava de mi.

Ningú no m'estimava.

Havia mort d'una pulmonia. M'havien enterrat dues vegades. Havia estat dissecat. Dues vegades. M'havien practicat una autòpsia. Havia rebut el tret d'una arma de foc.

Conec el dolor.

El dolor no és res. El dolor no és res comparat amb allò que sentia en aquell moment.

En aquell moment podria haver aparegut Qui-tot-ho-devora en persona. Podria haver-me abraçat amb la seva llengua de foc. Podria haver-me engolit. Podria haver-me sepultat en les seves entranyes per sempre.

No m'hauria importat.

S'arronsa d'espatlles.

Us agrada estar sols?

No, a ningú no li agrada. Ni tan sols a vosaltres. Per això sou aquí, tots junts. Per això sou aquí, entre iguals. Aquesta és la vostra tribu.

Jo no tenia cap tribu. Tenia una tribu, però no es trobava en aquest món.

Tanmateix, el món és molt gran. En algun lloc hi devia haver persones com jo. Només havia de trobar-les. Si hi buscava bé, acabaria trobant altres desenterrats, altres desterrats de les seves tombes. Si hi buscava bé, tard o d'hora trobaria els meus iguals. Només havia de mantenir els ulls ben oberts, com un ai-ai.

Obre molt els ulls.

Torna a esgrimir la llança, com disposant-se a escometre el públic en qualsevol moment.

Amb aquest propòsit vaig sortir de caça. Però no vaig sortir a caçar gaseles, ni antílops, ni porcs espins. Vaig sortir a caçar persones que haguessin tornat de la mort. Vaig sortir a caçar una nova tribu.

Vaig començar per Sitges.

Sitges és una ciutat de la costa on cada any s'hi celebra un festival de cinema. També cada any, coincidint amb el festival, s'hi celebra una marxa zombi. Una marxa zombi és una processó de morts vivents.

Malgrat això, allà no vaig trobar cap mort vivent. Allà només vaig veure gent disfressada de morts vivents. Allà només vaig veure gent que, si s'ha de jutjar per les seves disfresses, no havien vist cap mort vivent en sa vida.

Vaig seguir buscant.

Vaig anar a Ultramort.

A Catalunya, ja ho sabeu, els noms dels pobles tenen un significat. A Raïmat hi ha moltes vinyes. Sort és on sempre toca la loteria. Ultramort vol dir més enllà de la mort. Ultramort era el poble que buscava. Fins que el vaig trobar: aleshores vaig comprendre que no era el poble que buscava.

El poble que buscava era a tres quilòmetres d'Ultramort.

El poble que buscava era Verges.

Tot i el nom del poble, jo no buscava cap verge. A Verges s'hi celebra la Dansa de la Mort. És una dansa executada per esquelets.

Vaig anar a Verges i vaig veure la dansa. Era de nit i els esquelets ballaven al ritme d'un timbal, a la llum d'unes torxes. La il·luminació era pobre, però els meus ulls de caçador van advertir a l'instant que aquells ballarins no eren pas esquelets. Eren persones disfressades d'esquelets. No sé qui pretenien enganyar, però a mi no. A mi no van aconseguir enganyar-me.

Tampoc no van aconseguir desenganyar-me. No encara.

Silenci.

L'11 de setembre de l'any 2013 em vaig apuntar a la Via Catalana cap a la Independència. Sabeu de què us parlo, oi? La Via Catalana era una cadena humana que travessava tot Catalunya. Una serp de quatre-cents quilòmetres que seguia el traçat de

l'antiga Via Augusta. Quatre-cents quilòmetres de persones donant-se la mà, des del sud de França fins al nord de Castelló. No va passar per aquí, però de segur que us sona. Encara que estiguen enclaustrats, us en devia arribar alguna notícia.

La cadena es va fer amb l'objectiu de reivindicar la independència de Catalunya. Però jo m'hi vaig apuntar amb un objectiu diferent: trobar a una altra persona com jo. La Via Catalana era la més gran de totes les manifestacions catalanes. Si cap català havia tornat de la mort, el trobaria allà. No en tenia cap dubte.

Amb aquesta idea em vaig apuntar a la Via Catalana. Amb aquesta idea em vaig apostar al bell mig de la cadena humana. Amb aquesta idea vaig fer córrer la veu en tots dos sentits: a la meva esquerra, camí de França, i a la meva dreta, camí de Castelló.

Amb els braços estesos. S'inclina a la seva esquerra, com si s'adrecés a un interlocutor invisible.

Estic buscant algú que hagi tornat de la mort. Vostè...?

No, és clar que no. I la seva esposa?

No...? ¿No és la seva esposa, o no ha tornat de la mort?

L'hi podria demanar? Si us plau, és molt important per a mi.

S'inclina a la seva dreta.

Estic buscant algú que hagi regressat de la mort. Podria preguntar...? Moltes gràcies.

Es torna a inclinar a l'esquerra.

Diu que no? I el nen del costat? Necessito saber-ho.

S'inclina a la dreta un altre cop.

No? I no pot fer córrer la veu? He de trobar una persona que hagi tornat a la vida després de morir. L'hi agrairia molt.

Mira endavant.

La veu es va córrer. Es va córrer al llarg de quatre-cents quilòmetres. Dos-cents quilòmetres a la meva esquerra, dos-cents quilòmetres a la meva dreta. Es va córrer per Barcelona, per Sant Adrià de Besòs, per Montgat, el Masnou... fins a Figueres, Pont de Molins, la Jonquera i el Pertús. I es va córrer per l'Hospitalet, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern, Sant Feliu de Llobregat, Molins de Rei... fins a Alcanar, i més enllà. La veu es va córrer tant, i fins a tan lluny, que va arribar a orelles d'un periodista de Madrid.

Un periodista que també va fer córrer la veu, però en un altre sentit. Va fer córrer la veu en un sentit molt diferent. El periodista va difondre el rumor que els convocants de la Via Catalana havien fet servir maniquins.

Es referia a mi.

M'havia dit maniquí.

I el pitjor de tot no és això. El pitjor de tot és que el meu pla no havia servit per a res. No havia trobat ningú que hagués regressat de la mort.

En realitat, el meu pla sí que havia servit per a alguna cosa. Per un moment, m'havia sentit part d'alguna cosa. La cadena humana m'havia fet sentir part d'una cosa molt gran. Per un moment, per unes hores, m'havia sentit català.

A més, un periodista de Madrid m'havia insultat. M'havia dit maniquí. No hi ha res més català que ser insultat per algú de Madrid. O per algú de Catalunya.

Potser a Botswana ja no es recordaven de la meva tomba. Potser a Banyoles ja m'havien oblidat. I potser ningú més que jo havia tornat a la vida. Però no estava sol. Catalunya era la meva tribu. O ho seria.

Un polític va dir una vegada:

“És català tot aquell qui viu i treballa a Catalunya, i qui en vol ser.”

Això va dir.

Jo havia estat mort, però ara vivia. Vivia a Catalunya, i volia ser català. Ja només em faltava treballar per assolir la catalanitat completa.

Després de tres mesos de cerca vaig trobar la meva primera feina. Havia de fer de figura d'un pessebre vivent. De figura del rei Baltasar. Així.

Es queda quiet, com una estàtua.

Silenci.

No us bellugueu.

Continuo subjectant la llança, ho veieu? Ja us he dit que no vull fer-la servir. Per això us demano que no us bellugueu.

Recupera el moviment.

Tot i que al pessebre no me la deixaven portar, aquella era una feina perfecta per a mi: havia de fer de figura, d'estàtua, com als vells temps del Museu Darder. A més, era un pessebre vivent. Com jo, un mort vivent. Era la feina perfecta.

Era una feina estacional, i només va durar el temps que dura el Nadal. Amb tot, durant aquest temps vaig ser un català viu i treballador. Vaig ser un català complet.

I ho continuaria sent. Només havia de trobar una nova feina.

La vaig trobar de seguida, gràcies a en Matías, el Caganer del pessebre vivent. En Matías era aficionat al senderisme nocturn, i un dels seus companys senderistes treballava al parc d'atraccions del Tibidabo. En Matías li va parlar bé de mi, al seu company, i aquest em va aconseguir una plaça al Museu d'Autòmats. Era una feina senzilla.

Fa uns moviments mecànics, com d'autòmat.

Després, durant uns segons, torna a quedar-se quiet.

Dos dies després em van acomiadar. Pel que sembla, m'estava massa quiet. Això em van dir. M'estava massa quiet.

Durant gairebé un segle havia restat al Museu Darder de Banyoles sense moure ni una cella. I ningú, mai, no m'havia dit que m'estava massa quiet. Allò, que no m'ho havien dit en un segle, m'ho van dir als dos dies d'estar al Museu d'Autòmats.

Per sort, Catalunya és plena de museus. No em seria gens difícil trobar-ne un que s'adigués amb les meves aptituds.

Vaig picar a la porta del Museu de Cera de Barcelona. A la dona que em va atendre li

agradava la idea de tenir una figura del Negre de Banyoles.

“Malauradament, les normes del museu són molt estrictes.” Això em va dir la dona. “Les normes del Museu de Cera són molt estrictes, i una de les normes exigeix que les figures siguin de cera.”

La dona em va dir això, i em va convidar a anar-me'n. També em va convidar a tornar sempre que volgués. “Torni sempre que vulgui”, em va dir. “Amb la seva edat, podem fer-li un descompte de pensionista.”

Jo no vull ser pensionista, li vaig dir. Jo vull ser un català que viu i treballa a Catalunya.

Silenci.

Vaig anar al Museu del Futbol Club Barcelona. El lloc és ple de trofeus, i se'm va acudir que m'hi podrien contractar en qualitat de trofeu de caça.

L'entrevistador somreia tota l'estona, i va ser molt amable amb mi. Em va explicar que acabaven d'acomiar una taquillera per haver fet uns gestos racistes durant un partit de futbol entre el Llagostera i el Racing de Santander. Un dels futbolistes del Racing era africà, de Costa d'Ivori. Es deia Mamadou Koné, però alguns li deien *la Pantera de Ébano*. La taquillera s'havia adreçat a la Pantera de Ébano tot imitant els gestos d'un mico. Havia anat a l'estadi com a espectadora, i havia acabat fent un espectacle. Per això l'acabaven d'acomiar.

Això m'ho va explicar l'entrevistador, que va ser molt amable amb mi. També em va explicar que el club té un codi ètic que rebutja la “discriminació o tracte inadequat per raons de gènere, raça, color, nacionalitat, creença, religió, opinió política, estat, orientació sexual, minusvalidesa o qualsevol altra circumstància personal protegida pel dret, tant pel que fa als empleats com als directius, socis o proveïdors”.

En acabar, l'entrevistador amable em va dir: “Ja el trucarem.”

Es va aixecar, em va encaixar la mà i va acompanyar-me fins a la porta. Ja estava sortint del despatx quan vaig recordar una cosa:

No tinc telèfon.

“No pateixi”, em va dir l'entrevistador. No deixava de somriure. “Li enviarem un correu electrònic.”

Estava a punt de dir-li que tampoc no tinc correu electrònic, quan l'entrevistador amable va tancar la porta de cop. A la fusta, a l'altura del meu nas, hi va quedar una taca de betum.

De sobte, vaig adonar-me d'una cosa: el somriure de l'entrevistador era idèntic al d'una hiena.

Somriu com una hiena. N'imita el riure.

Se'n penedeix.

No me n'hauria de riure, d'ell. Jo no sóc racista.

Silenci.

Barcelona ja no era la Ciutat dels Prodigis, però encara tenia molta activitat cultural. Si no trobava feina allà, no la trobaria enlloc.

Vaig anar al Museu Picasso. Vaig anar al Museu de la Xocolata. Vaig anar al Museu de la Vida del Centro Internacional para la Defensa de la Vida Humana. Vaig anar a tots els museus de Barcelona, i a tots ells se'm van torejar amb molta elegància.

Ja només faltava que se'm toregessin en una plaça de toros.

Les Arenes albergava una exposició. Les Arenes havia estat una plaça de toros, però ara era un centre comercial. M'hi vaig presentar atret per una exposició anomenada Human Bodies (cossos humans). Era una exposició de cadàvers. Cadàvers humans.

D'on havien sortit? No ho sé. Tal vegada eren les despulles dels toreros que hi havien deixat la pell, a la plaça. Jo no era torero, però també matava animals. No hi tenia res a perdre.

L'entrevistadora va mostrar molt d'interès en el meu cos, sobretot en la part tocant als meus òrgans. Quan li vaig explicar que els meus òrgans consistien en un grapat de palla reforçada amb acer i fusta, va perdre'n tot l'interès. Pel que sembla, els cossos de l'exposició tenien els òrgans interns a la vista.

Per això me'n vaig anar. Per això i perquè se m'havia començat a escórrer el betum de la cara.

Jo havia començat a córrer.

No em vaig aturar fins a arribar a la Rambla de Canaletes. Em vaig plantar al davant d'un enllustrador. Li vaig demanar que em donés una capa de betum.

Li va agafar un atac de riure.

Per què rius?, li vaig preguntar. No has vist mai cap boiximà?

“No he vist mai cap client descalç.” Això em va dir, tot rient.

No vaig esperar que cessés el seu riure per explicar-li què volia. Volia que m'empastifés la cara. Les llàgrimes han erosionat el betum, li vaig dir. També necessito que m'enllustris la resta del cos. La pluja m'ha fet malbé la pell.

L'enllustrador em va mirar. Ja no reia, però el somriure no li marxava de la cara. No era un somriure de hiena. Era un somriure de xaman. De xaman bo.

“Baldomer”, em va dir. Baldomer era el seu nom.

Em va aplicar betum per tot el cos. Hi va posar molta cura, com si tingués por d'arrencar-me la pell.

“Sembla paper de fumar”, va dir.

Tot i que era el primer cop que enllustrava la pell d'un humà exhumat, se'n va sortir prou bé.

En Baldomer em va explicar que en una altra vida s'havia dedicat a la tanatoestètica. La tanatoestètica és el maquillatge de cadàvers.

“No hi vaig durar gaire”, em va dir. “Tenia feina per parar un tren, però els clients no em donaven conversa. I detesto parlar tot sol. Si m'agradés parlar tot sol, seria monologuista.”

En Baldomer havia tingut altres feines, abans de fer-se enllustrador: il·lustrador, caricaturista, figurinista, figurant... “Afigura't: excepte sexar pollastres, he fet de tot. Les feines són com les sabates: si no t'hi sents còmode vol dir que no són el teu número. Jo em vaig calçar moltes feines abans d'emprovar-me aquesta, i ja no la canvio per res del món.”

Com va trobar aquesta feina?

“No la vaig trobar”, em va dir. “La vaig crear. Em vaig convertir en *entrepreneur*, que és com en diuen avui, de guanyar-se la vida.”

Guanyar-se la vida. Allò era el que jo necessitava.

Guanyar-me la vida.

Mira la punta de la llança.

La meua vida és la caça.

Sóc caçador. Caço antílops. Caço gaseles. Caço lleons. Però a Barcelona no hi ha antílops. No hi ha gaseles. No hi ha... Sí que hi ha gaseles. Al Parc Zoològic hi ha gaseles. Al mateix Parc Zoològic que va fundar el doctor Darder. El món és un mocador.

Això diuen: el món és un mocador. Vol dir que el món és petit. Però és mentida. Quan has travessat a peu tota l'Àfrica i part de la península Ibèrica, t'adones que el món no és petit.

Catalunya, sí. Catalunya és un país petit.

Silenci.

Al Parc Zoològic hi ha gaseles. També hi ha lleons.

Només hi havia d'anar, allà, i...

I després?

Després, res. No podia caçar lleons al Parc Zoològic. Tampoc no hi podia caçar gaseles. Al doctor Darder no l'hi hauria agradat. El doctor Darder era mort, i als morts se'ls ha de respectar. Sé de què em parlo.

Malgrat tot, jo havia de guanyar-me la vida. Havia de guanyar-me la vida. Però on? On?

Vaig trobar la resposta davant el meu nas dissecat: a la plaça de Catalunya.

La plaça de Catalunya era plena de turistes. Hi havia bandades de turistes. Turistes fregint-se al calor de l'Aixella-del-Sol.

Comença a fer voltes, amb la llança al rest, tot al voltant del llençol.

Amb els turistes s'ha de ser molt cautelós. Hi ha tants turistes que és molt fàcil caçar-ne un... per accident. Per això havia d'anar amb peus de plom, si volia guanyar-me la vida. Perquè la plaça de Catalunya no només era plena de turistes.

Deixa de fer voltes.

També era plena de coloms.

Tot el que havia de fer era atraure'ls amb molles de pa i enfilar-los amb la llança.

Això vaig fer. Em vaig plantar al centre de la plaça. Vaig deixar caure les molles de pa. Els coloms van acudir en bandada. Li vaig clavar la punta de la llança a un colom, a dos, a tres... Vaig enfilat set coloms de cop.

Ara només havia de trobar un taxidermista.

Vaig anar a veure en Baldomer, el meu amic enllustrador. Havia tingut tants oficis que potser em pogués assessorar. No anava errat.

“De jove vaig ser aprenent de taxidermista”, em va explicar. “L'únic que vaig aprendré és que aquella feina no feia per a mi.”

On va ser, allò?

“A la plaça Reial”, em va respondre. I cap allà me'n vaig anar, amb els meus coloms empalats.

El vaig trobar. Malauradament, sota el rètol del Museo Pedagógico de Ciencias Naturales ja no hi havia un taller de taxidèrmia. El que hi havia era un restaurant.

I ara què en faria, dels coloms?

Per descomptat, podia dissecar-los jo mateix. No seria més difícil que dissecar la meva pròpia persona.

I després ja només hauria de vendre'ls. Però a qui? A qui podria vendre els coloms dissecats? Acabava d'adonar-me d'una cosa: la taxidèrmia ja no estava de moda. Era una espècie en perill d'extinció.

M'havia de reinventar.

I m'havia de reinventar de pressa, abans que els coloms dissecats es fessin malbé.

Silenci.

Vaig tenir una idea.

Era una bona idea.

L'amo del restaurant no compartia la meua opinió. L'amo del restaurant no tenia cap interès en comprar-me l'enfilall de coloms. Vaig mirar de regatejar, però la seva negativa era terminant. “Aquí tens la porta”, em va dir.

A l'altra banda de la porta, sota les arcades de la plaça, em va rebre el rostre amistós d'un desconegut. “Cervesa, *beer*?”, em va preguntar. L'amic era un venedor ambulat de llaunes de cervesa. Li dic *amic* perquè no en recordo el nom, però és força probable que no me l'arribés a dir. Tinc bona memòria pels noms.

No tinc diners, li vaig dir. Però podem fer un bescanvi: les teves llaunes de cervesa a canvi dels meus coloms.

“Coloms no”, em va dir. “Coloms no diners.”

Els diners no es mengen, li vaig dir jo.

Vaig recordar una cosa que m'havia explicat en Matías, el Caganer vivent: “Només quan l'últim arbre hagi estat tallat; només quan l'últim riu hagi estat enverinat; només quan l'últim peix hagi estat pescat; només llavors descobriràs que els diners no es poden menjar.”

Potser ho has escoltat abans, li vaig dir. És una profecia dels indis...

El venedor em va interrompre, ofès: “No, Índia no. Jo del Pakistan.”

Vaig estar a punt d'explicar-li que els indis de la profecia tampoc no eren de l'Índia, però el pakistanès s'havia esfumat. Havia desaparegut, com en un truc de màgia, deixant-me a soles amb els meus coloms i un pensament desolador: el capitalisme no té remei.

I el més trist de tot és que ni tan sols no puc beure cervesa. Ni cervesa ni res.

Silenci.

Vaig sepultar els coloms sota una tapa de claveguera. M'hauria agradat acompanyar-los en el seu darrer viatge, però sabia per experiència que no hauria servit de res. Jo no havia nascut per a la sepultura. O això creia.

En acabar el funeral, vaig sortir a les Rambles i vaig seguir caminant, i caminant. Rambla amunt. O Rambla avall. Ja us he dit que tinc bona memòria. Així i tot, no recordo el sentit de la meva marxa. I no el recordo perquè no m'hi vaig fixar. Només em vaig deixar arrossegar pel corrent de turistes, com un tronc que sura a l'Okavango. I tant de bo hagués estat un tronc. Un tronc de fusta, com la barra que sosté les meves espatlles. Però sense espatlles que sostenir, ni braços, ni cames, ni cap: només fusta. Només fusta morta. Morta.

Volia morir. Morir del tot. Morir d'una manera definitiva.

I vaig estar a punt d'aconseguir-ho.

Continuo sense saber per què havia tornat a la vida. Continuo sense saber per què m'havia escapat de la maledicció de la Lluna. Però sé una cosa: sigui el que sigui allò que em mantenia entre els vius, estava a punt d'abandonar-me.

I m'hauria abandonat. M'hauria abandonat si no m'hagués aturat.

Em vaig aturar perquè m'havia quedat sense forces. M'havia quedat sense forces per continuar vivint. S'havia acabat. M'havia aturat per morir.

Però es va produir l'efecte contrari.

M'havia aturat al davant d'un quiosc.

Al quiosc hi havia una postal. Hi havia moltes més coses, però jo només veia la postal.

No era la típica postal de Barcelona. De fet, ni tan sols era de Barcelona. Per què hi era, allà? No ho sé. Potser hi era per mi. Segurament: era allà perquè jo la trobés. Llavors encara no ho sabia, però aquella postal era allò que havia cercat des de feia anys. Des de feia segles l'havia cercat sense saber-ho. I allà hi era, al davant dels meus ulls de vidre.

Només havia d'allargar la mà i...

El meu instint de caçador em va fer aturar-me.

Un agent de policia venia directe cap a mi. Tot i que la Rambla era plena de turistes, el policia només s'havia fixat en un estranger. I aquest estranger es va allunyar del quiosc.

Em vaig allunyar a poc a poc, però l'agent s'apropava de pressa. Vaig accelerar el pas i em vaig capbussar de nou en el corrent de turistes.

L'agent de policia cada vegada estava més a prop, i el riu de turistes havia deixat de fluir. Em vaig obrir pas fins a la presa que obturava el corrent. La presa no era cap presa.

Era un àngel.

Un àngel dels vostres.

Els turistes, embadalits, s'havien arremolinat tot al seu voltant. Un d'ells va llançar una moneda. L'àngel va agrair l'ofrena desplegant les ales.

Vaig guaitar a la meva esquena. L'agent estava a punt d'atrapar-me.

Vaig reprendre la marxa. Vaig travessar la clariana de l'àngel i em vaig submergir entre els turistes de l'altra banda.

Quan vaig haver trobat una zona més o menys despoblada, em vaig aturar. Em vaig aturar del tot.

L'agent de policia va passar davant meu. No m'havia vist. O potser m'havia vist, però no m'havia mirat.

Podia haver girat cua, però vaig continuar immòbil.

Aleshores es va esdevenir el miracle.

Un turista va deixar caure una moneda als meus peus.

El so del metall em va reactivar. Com si fos un autòmat, el so del metall em va fer recuperar el moviment. Un moviment moderat, funcional: em vaig ajupir i vaig recollir la moneda.

Havia trobat una feina. Ja tornava a ser català, un català complet. O gairebé: encara em faltava una cosa.

Em faltava la postal.

Vaig tornar al quiosc. Amb la moneda que acabava de guanyar vaig comprar la postal. La tinc aquí.

S'endú la mà a un costat. De seguida s'adona que allà no hi ha cap butxaca ni res que s'hi assembli. Llavors s'ajup davant de l'hàbit de monjo que hi ha tirat per terra. Mentre regira amb una mà, amb l'altra no deixa d'empunyar la llança en direcció al públic.

La seva cerca no té cap èxit. Es torna a posar dret.

No la trobo, però no importa.

No importa perquè ja no la necessito. Ja he trobat allò que cercava. Allò que cercava des de bon començament, des de molt abans de saber què cercava.

Quan vaig regressar a Sud-àfrica vaig perdre la fe en trobar-los.

No, l'havia perdut molt abans. L'havia perdut el 1830, el dia de la meva mort.

Ara l'he recuperat. He recuperat la fe.

S'acosta a l'objecte tapat i enretira el llençol, deixant al descobert una talla

romànica daurada i negra: la Verge de Montserrat (àlies la Moreneta) amb el Nen assegut a la falda.

Al començament vaig tenir dubtes. En veure la postal, vaig tenir dubtes. La pell era molt negra. La pell de tots dos era molt negra. Els boiximans no tenim la pell tan negra.

Però de seguida ho vaig comprendre: era betum. Igual que a mi, els hi havien aplicat una capa de betum. Els havien dissecat i els hi havien aplicat una capa de betum. Igual que a mi.

Els contempla en silenci.

Després es gira cap al públic. Es passeja davant els espectadors, amb la llança ferma i apuntant.

Per això he vingut.

He vingut per emportar-me'ls. He vingut per emportar-me la meva família. La meva esposa. El meu fill. He vingut per emportat-me'ls.

Me'ls hauria emportat si no m'haguéssiu descobert.

De totes maneres, me'ls penso emportar.

Ara coneixeu els meus contes. Ara coneixeu la meva història. Ara enteneu per què he vingut. He vingut per emportar-me la !Kwabba-an, la meva esposa. He vingut per emportar-me en !Hun!hun, el meu fill. I me'ls penso emportar. Tant si ho voleu com si no, els trauré d'aquí i me'ls emportaré. Me'ls emportaré lluny, molt lluny, i no em detindreu. No podeu detenir-me. No podeu.

No podeu.

Deixa caure la llança.

No puc.

No puc emportar-me'ls. On me'ls puc emportar? On voleu que me'ls emporti? Aquest és el seu lloc.

Aquest és el meu lloc. Aquest és el meu país.

Vaig néixer al Kalahari. Vaig morir al Kalahari. Tanmateix, he passat un segle, més

d'un segle, a Catalunya. Sóc la persona que ha restat més temps a Catalunya. Més temps que qualsevol català.

“Primer els de casa”, diuen. No, no ho dieu vosaltres, el vostre déu me'n guard. Ho diu un partit polític de caire racista. Però a quina casa es refereixen? A la Casa Batlló? A la Casa Milà? A la Casa Tarradellas? Jo porto a Catalunya molt més temps que aquests polítics. Quan van néixer els seus avis, jo ja hi era. Quan van néixer els seus besavis, jo ja hi era. Jo ja hi era, a Catalunya, i tenia una feina. Una feina fixa. Una feina molt fixa.

No me'n puc anar. Aquest és el meu lloc. I aquí em quedaré.

Alguns diran que no puc. Diran que no tinc document nacional d'identitat. Que no tinc passaport. Que no tinc targeta sanitària. La targeta sanitària és molt important. Sense la targeta sanitària podria agonitzar en un hospital i, tot i així, ningú no m'atendria. Però això no passarà mai, perquè no tinc cap intenció d'agonitzar. No tinc cap intenció de morir. Ja vaig morir una vegada, i no ho penso fer de nou. Per res del món tornaré a morir.

Ja no tinc cap motiu per fer-ho.

Aquí són els meus. La meva esposa. El meu fill. Els meus germans.

Sí, sou els meus germans. Ara sou els meus germans. No estic batejat, però no importa. Oi que no importa? Oi que em deixareu quedar-me amb vosaltres? Aquí, en aquest monestir. En aquesta muntanya. En aquest país.

Aquest és el meu país. I és tan meu com vostre.

Si us plau.

Silenci.

S'emporta una mà a la cara. Enfonsa les puntes dels dits a la galta, amb força, com si s'esgarrapés. Després les mostra: estan embetumades.

Tot és maquillatge.

Un maquillatge per a ser el Negre. No un negre qualsevol, no un negre més. De negres n'hi ha molts, però el Negre només és un. Un negre més negre que quan era viu. Més negre que qualsevol boiximà. Un negre amb una tomba a Botswana. Una tomba cristiana amb un cartell que diu: “El Negro”. Com si no hi hagués negres, a Botswana. Com si no hi hagués negres, a l'Àfrica. A Europa. Al mar. Com si no hi hagués negres de

veritat. Però ells no són el Negre. Ells no estan maquillats per ser el Negre.

Jo sóc el Negre però jo no sóc negre. Jo només sóc allò que heu volgut que sigui.

El Negre.

“El Negre de Banyoles.” Ho diu com qui diu “el Monstre del Llac Ness”. Però jo no sóc cap monstre. Jo sóc un home. I jo no m'amago. Tot i que a vegades tinc la sensació que sóc invisible. Com si el betum que em cobreix s'hagués tornat transparent i sota el betum no hi hagués res. Res més que jo, un caçador mort fa gairebé dos segles.

*Recull el llençol que cobria la talla de la Verge. Hi llisca les puntes dels dits.
Mostra el resultat: quatre barres negres, com empremtes d'un nou Guifré el
Pilós.*

Jo he estat una bandera. He estat bandera de Catalunya. He estat bandera dels pobles de l'Àfrica. I ara sóc banderí de córner.

M'han arraconat com a una joguina trencada.

Però jo no sóc cap joguina. Ni cap joguina ni cap autòmat. I no estic trencat.

Només estic cansat.

El Negre contempla la Moreneta.

Potser no és la !Kwabba-an. Potser la postal tenia raó. Potser és la Verge de Montserrat, patrona de Catalunya. Això diu la postal. “Verge de Montserrat, patrona de Catalunya. Monestir de Montserrat, Catalunya.”

Potser no és la !Kwabba-an. Potser no és en !Hun!hun.

Però que potser no tinc dret a intentar-ho? Que potser no tinc dret a començar una nova vida? Durant massa temps he estat estranger a tot arreu. Fins i tot al meu país. He estat estranger al meu propi país. I estic cansat.

Silenci.

Tots els matins surt el Sol. No sempre havia estat així. Al començament, el Sol vivia a la terra. El Sol vivia a la terra i la llum sortia d'una de les seves aixelles. Ara també.

Ara també surt d'una de les seves aixelles. Però ara el sol és al cel. I tots els matins surt, i foragita la foscor. I després el Sol es pon, i la foscor regressa. És de nit, i surt la Lluna. I la Lluna brilla, i enllumena la foscor. I el Sol torna a sortir, i s'emporta la foscor. També s'emporta un tros de la Lluna. El Sol enfonsa un ganivet en la Lluna i li arrenca un tros. Després li arrenca un altres tros. I un altre.

La Lluna li suplica al Sol que deixi l'espina. “Deixa l'espina per als meus fills”, l'implora. I el Sol accedeix a les seves súpliques, i deixa de segar el cos de la Lluna. I la Lluna se'n va, malparada i malferida. Però aconsegueix arribar a casa seva, i no mor. La Lluna no mor. La Lluna torna a créixer, i torna a estar viva. I la Lluna, triomfant, tornarà a ser Lluna plena.

La Lluna està viva de nou.

Silenci.

Jo també vull començar de nou. Jo també vull viure de nou.

El Negre es col·loca darrere la talla, amb les mans sobre les espatlles de la Verge.

Amén.

Fosc.

Alberto Ramos

(Barcelona, 1976)

Llicenciat en publicitat, ha assistit a tallers de l'EICTV de San Antonio de los Baños, el Taller de Guionistes i l'ESCAC, i als cursos de l'Obrador de la Sala Beckett impartits per David Plana, Neil LaBute, Jordi Galceran, David Harrower, Sergi Belbel, Simon Stephens i Marília Samper.

És autor d'*Els últims dies de Clark K.* (finalista del primer Premio Bubok de Creación Literaria; dir. Jordi Casanovas, Sala Flyhard, 2011; muntatges a Lima i a la Ciutat de Mèxic, on va guanyar el premi del públic 2014 de la revista *Time Out*), *Pau i el Conqueridor* (dir. Llätzer Garcia, La Planeta, 2013), *Pep Talk* (dir. Iban Beltran, Axis Ballymun, Dublín; festival Fringe, Nova York, 2013; La Seca Espai Brossa, 2014), *Només un anunci* (finalista del VII Premi Quim Masó; dir. Carles Mallol, Festival Lola, 2013; Sala Flyhard, 2014), *Infecte* (dir. Iban Beltran, Versus Teatre, 2014), *El hombre del frac* (dir. Luz Altamira, El Montacargas de Madrid, 2016; lectura dramatitzada al IATI Theater, Nova York, 2015), *Betún* (desenvolupada al III Laboratorio de Escritura Teatral Fundación SGAE, dirigit per Pere Riera, 2015), i *Els micromecenes* (lectura dramatitzada al V Torneig de Dramatúrgia Catalana del Festival Temporada Alta, Girona, 2015).

Ha escrit diverses peces breus: *Yayoflautas lejanos* (dir. Félix Estaire, Microteatro por Dinero, 2012; dir. Helena Tornero, Porta4, 2013), *No em dic Manuel* (dir. Gerard Iruvreda, Teatre Lliure, 2012), *Tots els fills* (dir. Alberto Díaz, Microteatre Barcelona, 2016) i *La padrina* (dirigida per l'autor, Microteatre Barcelona, 2017). També és coautor dels espectacles *Desig Jam* (dir. Neil LaBute, Institut del Teatre, Porta4 i La Seca Espai Brossa, 2012-13) i *I love TV* (dir. Cristina Clemente i Carles Mallol, Club Capitol, 2013). Ha escrit els guions de *Minut felix*, sèrie d'Instagram que s'estrenarà a la primavera (al perfil @minutfelic).